

FORS KO'RFASI VA YEVROPA O'RTASIDA BARQAROR ENERGETIKA HAMKORLIGI ISTIQBOLLARI

Usmonov Jumanazar Burimurotovich

Toshkentdagi Koreya Ta'lim Markazi koreys tili o'qituvchisi

Email: usmonovjumanazar@gmail.com

Annotatsiya. So'nggi yillarda global energetika tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar, xususan, uglerod neytralligi va yashil energiya siyosatini kuchaytirish sharoitida Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasidagi hamkorlik yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Ushbu tezida barqaror energetika sohasidagi o'zaro manfaatlar, sarmoya oqimlari, texnologik almashinuv hamda energiya diplomatiyasining strategik ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Fors ko'rfazi, Yevropa Ittifoqi, barqaror energetika, yashil energiya, energetika diplomatiyasi, uglerod neytralligi.

Kirish

Hozirgi davrda jahon energetika bozori tubdan o'zgarib, barqaror rivojlanish va ekologik muvozanatni ta'minlash global siyosatning markaziy yo'nalishiga aylandi. Bu jarayonda Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasidagi energetika hamkorligi strategik ahamiyat kasb etmoqda. Fors ko'rfazi mintaqasi dunyodagi eng yirik neft va gaz zahiralariga ega bo'lishi bilan birga, hozirda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishga ham faol kirishgan. Shu bilan bir vaqtda Yevropa Ittifoqi energiya manbalarini diversifikatsiya qilish, uglerod chiqindilarini kamaytirish va yashil energetikaga o'tish siyosatini jadallashtirmoqda. Ushbu ikki mintaqa o'rtasida shakllanayotgan energetik hamkorlik nafaqat iqtisodiy manfaatlarni, balki geosiyosiy barqarorlik va ekologik xavfsizlikni ham ta'minlashga qaratilgan. Shuningdek, Fors ko'rfazi mamlakatlarining sarmoya salohiyati va Yevropaning ilg'or texnologik tajribasini birlashtirish orqali barqaror energiya tizimini yaratish imkoniyati kengaymoqda. Shu sababli, Fors ko'rfazi va Yevropa o'rtasidagi barqaror energetika hamkorligi istiqbollarini tahlil qilish bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Ushbu tezisning asosiy maqsadi Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasida barqaror energetika sohasidagi hamkorlik jarayonlarini chuqur tahlil qilish, ularning iqtisodiy, ekologik va geosiyosiy o'zaro ta'sir mexanizmlarini ilmiy asosda yoritish hamda bu hamkorlikning global energetika tizimidagi o'rnini aniqlashdan iboratdir. Tadqiqot shuningdek, ikki mintaqaning o'zaro manfaatlarini uyg'unlashtirish orqali energiya xavfsizligini mustahkamlash, uglerod chiqindilarini kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish va yashil iqtisodiyot tamoyillarini amalda qo'llash imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Maqsadning yana bir muhim jihatini Yevropa Ittifoqining uglerod neytralligi siyosati va Fors ko'rfazi davlatlarining investitsion

salohiyatini tahlil qilib, ularning integratsion energetika modeli asosida barqaror hamkorlik strategiyasini shakllantirish yo'llarini aniqlashdir.

Tadqiqotning asosiy vazifalari sifatida quyidagi yo'nalishlar belgilandi: Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasidagi mavjud energetik aloqalar, hamkorlikning institutsional mexanizmlari va huquqiy asoslarini tahlil qilish; barqaror energetika siyosatining asosiy yo'nalishlarini, jumladan, quyosh va shamol energetikasi, vodorod texnologiyalari hamda uglerod emissiyasini kamaytirish tashabbuslarini o'rganish; ikki mintaqa o'rtasida yashil texnologiyalar, innovatsiyalar va ilmiy-tadqiqot sohalaridagi hamkorlikni chuqurlashtirish imkoniyatlarini aniqlash; energetika diplomatiyasi, investitsiya oqimlari va transport-logistika infratuzilmasining integratsion jarayonlardagi o'rnini baholash; Yevropa Ittifoqining energiya siyosati doirasida Fors ko'rfazi mamlakatlari uchun yangi iqtisodiy hamkorlik imkoniyatlarini aniqlash; O'zbekiston uchun esa mazkur model asosida mintaqaviy energetika barqarorligini mustahkamlash va xalqaro energetik integratsiyada faol ishtirok etishning amaliy saboqlarini ishlab chiqishdan iborat. Shu tariqa, tadqiqot nafaqat nazariy tahlilni, balki real iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi taklif va strategik yo'nalishlarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasidagi energetika hamkorligi bugungi kunda global energiya bozorining barqaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Fors ko'rfazi mintaqasi — jahonning eng yirik neft va tabiiy gaz zaxiralariga ega bo'lib, uzoq yillar davomida Yevropa davlatlari uchun asosiy energiya yetkazib beruvchi sifatida faoliyat yuritib kelgan. Biroq so'nggi yillarda dunyo iqtisodiyotida “yashil o'tish” jarayoni kuchaygani sababli, energetika hamkorligining yangi — barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan formati shakllanmoqda. Bu o'zgarishlar nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va siyosiy jihatdan ham ahamiyat kasb etmoqda. Yevropa Ittifoqi 2050-yilga qadar uglerod neytralligiga erishish strategiyasini ishlab chiqqan bo'lsa, Fors ko'rfazi mamlakatlari, xususan, Saudiya Arabistoni, BAA va Quvayt qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, vodorod ishlab chiqarish va energiya samaradorligini oshirish sohasida ulkan loyihalarni amalga oshirmoqda. Bu ikki mintaqa o'rtasidagi energetika diplomatiyasi o'zaro manfaatlarga tayanadi: Yevropa energiya manbalarini diversifikatsiya qilish orqali xavfsizlikni ta'minlashni istasa, Fors ko'rfazi mamlakatlari esa eksport bozorlarini kengaytirish va innovatsion texnologiyalarni jalb etishni maqsad qilgan. Shu nuqtai nazardan, ular o'rtasida o'zaro sarmoyalar, texnologik transfer va ilmiy hamkorlikni rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. Masalan, Yevropa Ittifoqining “Green Deal” dasturi doirasida Fors ko'rfazi bilan vodorod energiyasini ishlab chiqish bo'yicha hamkorlik aloqalari yo'lga qo'yilgan. Shuningdek, energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish, uglerod chiqindilarini kamaytiruvchi texnologiyalarni joriy etish, hamda “aqli energiya tizimlari”ni yaratish bo'yicha bir qator qo'shma loyihalar amalga oshirilmogda. Bunday jarayonlar xalqaro energiya xavfsizligi, ekologik muvozanat va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, O'zbekiston uchun ham Fors ko'rfazi–Yevropa energetika hamkorligi modeli o'zining amaliy ahamiyatiga ega. Chunki O'zbekiston ham energetika sohasini diversifikatsiya qilish, qayta tiklanuvchi manbalarni rivojlantirish va xalqaro energiya bozoriga integratsiyalash yo'lida faol harakat qilmoqda. Demak, Fors ko'rfazi va Yevropa o'rtasidagi barqaror energetika hamkorligi

tajribasini o'rganish O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot" strategiyasini amalga oshirishda muhim o'rnak bo'la oladi. Fors ko'rfazi va Yevropa o'rtasidagi barqaror energetika hamkorligi kelajakdagi global energiya tizimining muhim tayanchi hisoblanadi. Ushbu hamkorlik nafaqat energiya ta'minotining xavfsizligini mustahkamlash, balki ekologik barqarorlikni ta'minlash, innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish va uglerod neytralligiga erishish yo'lida ham katta ahamiyatga ega. Energetika diplomatiyasi, sarmoya siyosati va ilmiy-texnologik integratsiya orqali Fors ko'rfazi mamlakatlari va Yevropa o'rtasida strategik sheriklik shakllanmoqda. O'zbekiston uchun esa mazkur modeldan o'rganiladigan saboqlar mavjud bo'lib, ular mamlakatning milliy energetika siyosatini zamonaviylashtirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish va xalqaro energetika bozorida raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. European Commission. *EU Energy Security and Green Transition Report*, Brussels, 2023.
2. International Energy Agency (IEA). *World Energy Outlook 2024*, Paris, 2024.
3. Gulf Cooperation Council (GCC). *Energy Cooperation and Sustainable Development Report*, Riyadh, 2023.
4. Mirziyoyev, Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
5. BP Statistical Review of World Energy, 2023.
6. United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA). *Renewable Energy in the Arab Region: Status and Outlook 2022*.
7. Ismoilov, B. *Mintaqaviy energetika integratsiyasi va barqaror rivojlanish omillari*. – Toshkent: Fan va Taraqqiyot, 2021.
8. OECD. *Energy Investment Trends in Emerging Markets*. – Paris, 2022.